
Brexit vylepší vyjednávací pozici velkých států v Radě EU. Nejvíce posílí Polsko

SRPEN 2016

VÍT MACHÁČEK A TEREZA HRTÚSOVÁ

V NOVÉM ROZLOŽENÍ SIL V EU POLÁCI ZAUJMOU MÍSTO BRITÁNIE

Odchod Británie z Evropské unie způsobí zásadní přerozdělení hlasovacích sil v Radě EU. Rada přitom hlasuje nejen o běžných předpisech, ale také o zásadních strategiích, ovlivňujících Evropu na desetiletí dopředu. Ukazatele založené na počtu hlasovacích koalic v Radě prokazují, že brexit posílí hlasovací a tedy i vyjednávací pozici největších států EU a především Polsko. To se tak definitivně zařadí mezi velké státy evropské rodiny. Pozici České republiky, jako středně velkého státu, brexit oslabí. Velké země bude názor menších zemí na schvalovanou legislativu zajímat méně než před brexitem. Tedy alespoň podle hlasovací koaliční matematiky.

Koalic s potřebnou hlasovací většinou je v Radě EU přibližně 30 milionů. Pro výsledek hlasování jsou však často zásadní hlasovací většiny těsné, kdy je pro výsledek důležitý každý stát. Na takové situace, kterých je přibližně 8 milionů, je simulace zaměřena především.

Křehké koalice

Hlasování v Radě EU

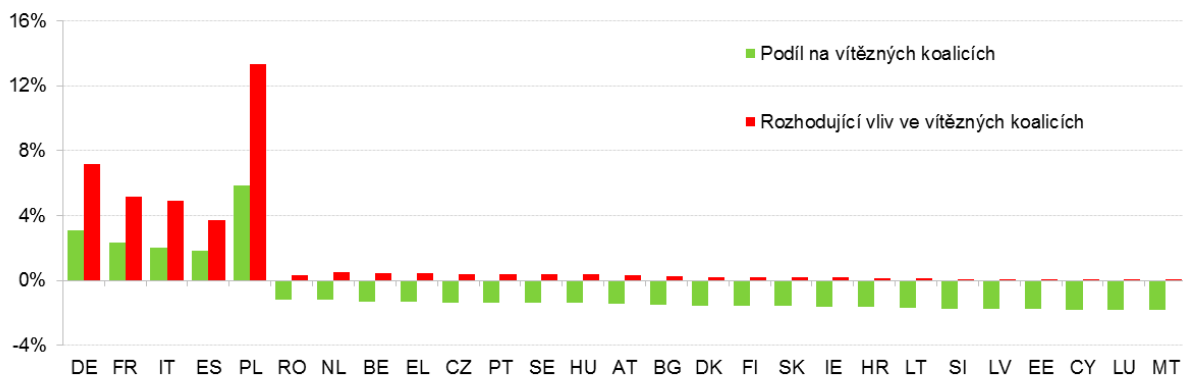
V radě EU se hlasuje o návrzích, které předtím prošly tzv. běžným legislativním postupem. Návrhy jsou většinou předloženy Evropskou komisí a své stanovisko k nim dodává i Evropský parlament. Teprve poté o legislativě hlasují věcně příslušní ministři členských států v Radě EU. Přibližně 80 % legislativy se v Radě EU přijímá pomocí tzv. kvalifikované většiny. Od listopadu 2014 se používá nový postup, také nazývaný dvojitá většina:

- 55 % členských jednotlivých států hlasuje ,pro‘ návrh (nyní 16 zemí z 28, po brexitu 15 z 27)
- Státy hlasující ,pro‘ musí mít více než 65 % obyvatel EU

Kromě toho se na žádost alespoň jedné členské země může použít také starý způsob, kdy je každý stát reprezentován určitým počtem hlasů. Tento způsob se ale přestane používat 31. března 2017 a pro odchod Británie z EU tedy není relevantní.

Hlasovací síla zemí se odvozuje od pravidla dvojité většiny (viz. box). Její dosažení značně závisí na rozložení počtu obyvatel mezi jednotlivými státy, které se odchodem Británie změní. Hlasovací sílu té které země lze potom odvodit z toho, jak často se vyskytuje v koalicích zajišťujících dvojitou většinu. Brexitem způsobená změna podílu země na počtu všech možných vítězných koalicí (tedy takových, které splňují dvojitou většinu) je v grafu uvedena zeleně. Síla ve vyjednávání se také dá vyjádřit pomocí jejího podílu na případech koalic, kdy hlasování může zhatit změna názoru právě tato země. Jinými slovy, v jaké části případů ztratí koalice schopnost legislativu prosadit, pokud stát svou podporu stáhne. Brexitem způsobená změna tohoto podílu je v grafu červeně.

Změna hlasovací síly členských států po Brexitu

Zdroj: vlastní kalkule, změna podílu země (v procentních bodech) na celkovém počtu vítězných koalic v radě EU

Brexit jednoznačně posílí hlasovací pozice pěti největších států. Jejich hlasu bude pro dosažení dvojité většiny více potřeba. Velké země totiž v Británii přijdou o významného potenciálního hlasovacího konkurenta. Brexit se projeví nejvíce v případě těsných hlasování.

Nové Velkopolsko

Británie v minulosti hlasováním často pomáhala menším státům vytvářet protiváhu ostatních velkých států. Velmi často hlasovala proti v otázkách rozpočtu, zahraniční a bezpečnostní politiky či mezinárodní rozvojové pomoci. Odchod britské protiváhy ostatním velkým státům prosazování takové legislativy usnadní.

Británie ráda využívala tzv. blokační menšinu. 4 státy, které dají dohromady 35 % obyvatelstva, totiž mohou jakýkoliv návrh „blokovat“ – shodit ze stolu tak, že celý legislativní proces musí začít znovu. Po odchodu Británie z EU se ale blokační menšina stane téměř nemožnou, pokud si ji nebude přát Německo. Zatímco dnes je Německo přítomno v 72 % možných blokačních koalic, po odchodu Británie tento podíl stoupne na více než 86 %. Již v současnosti Německo často čelí ostré kritice za arogantní jednání bez konzultací s ostatními partnery. V tomto smyslu brexit toto německé pokušení ještě

více prohloubí. I proto se dá čekat, že jednání o brexitu vyvolá i tlaky na změnu pravidel hlasovacích procesů v EU. Tyto tlaky by měly racionální jádro.

Pozice Polska se právě proto stává mimořádně důležitou pro zbytek Evropy. Polsko má téměř dvakrát více obyvatel, než po něm následující Rumunsko. Odchod Británie tak výrazně zvýší potřebnost polského souhlasu. Polsko bude mnohem častěji jazýčkem na hlasovacích vahách. Jeho podíl na těsných koalicích naroste o více než 13 procentních bodů.

Zejména když nebude existovat silný konsenzus ohledně přijímané legislativy, bude Polsko v Radě EU důležitějším partnerem k jednání, než bylo doposud. Z výpočtů i dosavadní zkušeností vyplývá pro Poláky velká příležitost. Ta ale bude plně využita jedině, pokud se Polská reprezentace bude chovat racionálně a bude se snažit se dohodnout se s ostatními velkými státy.

Vít Macháček je analytikem think-tanku IDEA a České spořitelny zabývající se Evropskou unií a inovačním systémem v ČR

Tereza Hrtúsová je analytikem v EU Office/Knowledge Centre České spořitelny zabývající se institucionálním uspořádáním Evropské unie

O IDEA: Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA) při akademickém pracovišti CERGE-EI je nezávislý think tank zaměřující se na analýzu, vyhodnocování a vlastní návrhy veřejných politik. Doporučení IDEA vychází z analýz založených na datech, jejich nestranné interpretaci a moderní ekonomické teorie. IDEA vznikla z iniciativy a pod vedením prof. Jana Švejnara. Další informace na: <http://idea.cerge-ei.cz/>.